

Volkstuin- en Recreatietuinvereniging Bodegraven

Clubblad

**Negende jaargang
September 2015 no: 3**

Verenigingsblad van de Volkstuin- en Recreatietuinvereniging Bodegraven
Opgericht november 1972
Negende jaargang no. 3, september 2015

Bestuur:

Frank Busker
(voorzitter)

tel.: **0172-610802**
e-mail: frank.busker@gmail.com
Vlijt & Phoenix 25 2411 WT Bodegraven

Maaïke ten Haken
(secretaris, clubbladredacteur)

tel.: **0172-650514**
e-mail: m_tenhaken@hotmail.com
Bourgondischelaan 23 2411 KJ Bodegraven

Piet van Kooten
(penningmeester)

tel.: **0172-612786**
e-mail: pietvankooten@casema.nl
Koninginneweg 139 2411 XN Bodegraven

Arjen Boekhorst
(winkelcommissie)

tel.: **0172-611811**
e-mail: arjenbaukje@xs4all.nl
de Deel 3 2411 SH Bodegraven

Jakko Gunst
(tuincommissaris Oost,
clubbladredacteur)

tel.: **0172-645803**
e-mail: jakkogunst@solcon.nl
Dammekant 99 2411 CC Bodegraven

Michel Heinen
(tuincommissaris West)

tel.: **06-59627952**
e-mail: michelbep2009@hotmail.com
De Schouw 7 2411 WX Bodegraven

Jan van der Neut
(tuincommissaris Oost)

tel.: **0172-616019**
e-mail: janvdneut@gmail.com
Vossestaart 19 2411 ML Bodegraven

Uitnodiging oogstfeest

19 september 2015

Beste tuinleden,

Op zaterdag 19 september a.s. organiseren we voor alle leden een smakelijk en gezellig samenzijn in de vorm van een Oogstfeest. Iedereen is van harte welkom!

De locatie is in en buiten bij de Polderhof en je bent welkom vanaf 13.00 tot uiterlijk 15.00 uur. We hopen op mooi weer.

Het is de bedoeling dat we gaan proeven van elkaars zelfgekweekte en -gemaakte gerechten. Klein of groot, alles is welkom. Je culinaire bijdrage kunnen we dus goed gebruiken. Denk aan salade, soep, taart (zoet en hartig), sap, groente- en fruithapjes, eigerechten, brood, etc....

Wil je een bijdrage leveren, geef dit dan voor 14 september door aan Maaïke ten Haken (m_tenhaken@hotmail.com). We denken niet alleen aan leden die zorgen voor een eigengemaakt gerecht, maar

ook aan leden die willen helpen bij het klaarzetten en opruimen.

Leuk als je ook komt!

Van het bestuur

Beste medetuinders,

Ik hoop dat u allen een goede vakantie achter de rug of nog voor de boeg hebt. In ieder geval weer een bijzonder klimaat dit jaar, dan weer te heet en dan weer te nat. Het is ook nooit goed.

De laatste tijd is het volgens mij ideaal voor onze tuinen, nat en warm. Alles schiet de grond uit, en niet alleen de groenten.

Dat zijn dan ook de (niet) verrassingen als je de eerste keer na de vakantie weer naar je tuin toe loopt. Enorme courgettes en allerlei groene planten, die je niet hebt bedacht maar die je wel snel weg moet halen.

De plannen voor de aanbouw van de Polderhof worden enthousiast uitgewerkt door Frans Walraven. Frans richt zich op een veilig, robuust en prettig onderkomen en moet daarbij ook nog eens het budget in de gaten houden. Een hele prestatie.

Voor de deur staat de Najaarsmarkt, waar we elk jaar ook een marktkraam vullen om ons gezicht naar de inwoners van Bodegraven-Reeuwijk te laten zien. We hopen weer op een goede bemanning voor die dag. Als er nog liefhebbers zijn om deel te nemen, dan kunt u zich uiteraard melden via onze internet-kanalen of een belletje.

Soms gaan er stemmen op om noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden via werkgroepen te beheersen. Dat is goed voor onze tuin en voor de saamhorigheid. Zodra we hier zelf een helder beeld bij hebben, komen we er op terug.

Ook vieren we op 19 september a.s. ons oogstfeest. De uitnodiging voorin dit blad is u al opgevallen, dus doet u daar vooral aan mee. U leert andere tuinders kennen en kunt informatie uitwisselen. Verder is het gewoon gezellig. Maaïke ten Haken is druk met de voorbereidingen bezig.

Overigens ... zijn we nog steeds op zoek naar een tuincommissaris op tuin West, het is maar dat u het weet!

Tot slot weer een bedankje naar de vrijwilligers, die allerlei inspanningen doen in de winkel en bij reparaties van materialen en onderhoud van de omgeving van de Polderhof.

Frank Busker, voorzitter

Een vraatzuchtig insect

Wanneer onze rode- of zwartebessenstruik van onder tot boven dreigt te worden kaalgevreten is het tijd voor een grondige inspectie. In het gebladerte is misschien zomaar een ongewenste indringer neergestreken: de bessenbladwesp.

Mooi is dat. Eindelijk denk je al het ongedierte op de tuin redelijk onder controle te hebben: de muizen, de woelratten, de luizen en de rupsen. Het pootgoed slaat aan, de bladvorming en de vruchtzetting verlopen naar wens.

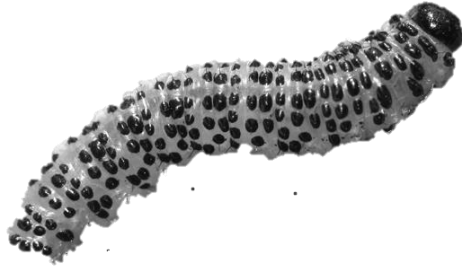
Wat jammer nou dat de rodebessenstruik al zo vroeg kaal begint te worden. Heeft dat misschien te maken met de droogte of met een tekort aan mest?

Het zou kunnen, maar wie zijn hoofd in de struiken steekt en een paar blaadjes omdraait, zou daar best eens een menigte kruipende wezens kunnen waarnemen. Eerst veronderstellen we te maken te hebben met een gewone rups, maar als de kop zwart is en het achterlijf dat alle kanten op kronkelt groen gaat de verdenking langzaam maar zeker een andere kant op. Zijn dit wellicht de larven van de gevreesde bessenbladwesp?

Het tellen van het aantal poten moet de doorslag geven. Bij de rups tellen we eerst drie paar borstpoten, dan twee achterlijfsegmenten zonder poten, dan maximaal vier buikpoten (ook wel schijnpoten genoemd), dan weer diverse segmenten zonder poten en dan de rupsenachterbenen, de zogeheten naschuiwers. Bij de bessenbladwesp die we officieel de *Nematus ribesii* moeten noemen, zien we na de drie paar borstpoten en een kleine tussenruimte alleen nog maar buikpoten; veel meer dan bij de rups. Naschuiwers heeft hij niet.

Wie op zoek gaat naar informatie over deze wespen zal ontdekken dat er behalve de *Nematus ribesii* die vaak als gewone bladbessenwesp wordt omschreven ook nog kleine bessenbladwespen (*Pristophora rufipes*) bestaan, maar meer dan een nuttig weetje is dat eigenlijk niet. Staat onomstotelijk vast dat we bezoek hebben van de bessenbladwesp dan

is actie geboden. Anders dan mollen of ratten die nog weleens spontaan van verblijfplaats willen wisselen, vertrekt dit vraatzuchtige insect beslist niet uit zichzelf. Hij blijft en vermeerdert zich razendsnel. Afhankelijk van het weer brengt de vrouwtjeswesp na te hebben gepaard per jaar twee tot drie keer nieuwe larven voort.

Eerst deponeert ze keurig 50 tot 100 eieren in rijtjes langs de hoofdnerf

aan de onderkant van het blad. In recordtijd, namelijk binnen 8 tot 14 dagen, ontwikkelen de eitjes zich tot larven en kan het vreetfestijn beginnen.

Dit duurt net zolang totdat de mannetjeswespen drie keer en de vrouwtjeswespen vier keer zijn verveld. Hun zwarte stippen zijn ze dan kwijtgeraakt en in plaats van een groene hebben ze dan een bleekgele kleur. De wespen bevinden zich dan in het laatste stadium voor de verpopping, het zogeheten prepopstadium, reden waarom ze in deze fase ook wel prepoppen worden genoemd.

Deze prepoppen laten zich vervolgens op de grond vallen, waar ze een donkerbruine cocon vormen. Daaruit komt na ongeveer een week een volwassen bladwesp tevoorschijn die paart, voor eitjes zorgt en weer een nieuwe lichte vreetmonster voortbrengt. Zonder ingrijpen duurt dit voort tot en met de vakantiemaanden augustus en september. Terwijl de tuinder geniet van zijn welverdiende rust nestelt de laatste generatie prepoppen van dat jaar zich in de grond ... om daar te overwinteren in een cocon.

Bestrijding

Wat moet ik nu doen?, is een veel gestelde vraag, wanneer beginnende tuinders voor het eerst met ongedierte worden geconfronteerd. Als ervaren tuinders zetten we natuurlijk allereerst uiteen welke biologische methoden ons ter beschikking staan om van de bessenbladwesp af te komen. Dat zijn er sowieso vier. Wanneer het nog vroeg in het seizoen is en de larven zich niet al te zeer hebben vermenigvuldigd kunnen we ze nog handmatig wegvangen. Ook de eiafzettingen die met het blote oog nog net waarneembaar zijn, verwijderen we met de hand. Op die manier onderbreken we zonder pesticiden de vermenigvuldigingscyclus.

Uiterst effectief is ook het tegengaan van de overwintering in de grond. Dat kan door meteen bij de eerste waarneming in het voorjaar gronddoek onder de bessenstruiken te leggen. In het najaar, als de tuin wordt gespit, lopen we nu eens niet met een grote boeg om onze bessenstruiken heen, maar keren we ook de grond tussen de struiken eens heerlijk diep om. Adieu, bessenbladwesp!

De collega-tuinders die de zadencourant van Garant Zaden niet vluchtig, maar aandachtig

doornemen, weten dat er behalve zaden ook tal van handige tuinaccessoires besteld kunnen worden. Zeker bij droog en windstil weer is het ophangen van gele insectenkleefvellen aan te bevelen. Uit onderzoek is gebleken dat de bessenbladwesp het kleefvel aanziet voor blad en daar zijn eieren deponeren!

Om de vraatschade te beëindigen, kunnen drastischer maatregelen soms noodzakelijk zijn. Professionele telers zullen daarbij al snel de Pirimor (werkzame stof: pirimicarb) tevoorschijn halen, vanwege de selectieve werking waarbij sluipwespen en andere nuttige insecten worden gespaard, maar het gebruik van dit middel wordt meer en meer aan banden gelegd en is voor amateurtuinders lastig verkrijgbaar. Er zit dus weinig anders op dan de Spruzit-spuitfles ter hand te nemen. Een of twee bespuitingen volstaan vaak al. Als de aanwezigheid van de wesp tijdig is opgemerkt kan de eerste bespuiting het best worden gegeven kort voordat de eerste lichter larven zich begint te verpoppen. Alle larven worden dan bestreden, ongeacht het stadium waarin ze zich bevinden, zodat een tweede spuitbeurt wellicht overbodig is.

Eigen middeltjes

Natuurlijk loont het de moeite om na te gaan of we ook onze eigen huis-tuin- en keukenmiddeltjes in elkaar kunnen knutselen om daarmee de strijd aan te binden met de bessenbladwesp. Dat is het geval: komt u weleens bij drogisterij De Tuinen, neem dan eens een pot bitterzout mee. Dankzij onderzoekers van Wageningen Universiteit (<https://www.wageningenur.nl/nl/Publicatie-details.htm?publicationId=publication-way-333732363535>) weten we dat zo'n potje niet misstaat op de middenplank in uw blokhut of tuinhuisje; het magnesiumsulfaat is een probaat middel tegen de bessenbladwesp. Zoals u in bovenvermeld onderzoek zelf kunt nalezen, voegden de onderzoekers aan 1 liter water steeds 20 g bitterzout toe. Vervolgens bespoten zij een deel van de bessenbladeren in de onderzoeksruimte met het spuitmengsel en een ander deel met

gewoon leidingwater. Dit gaf de volgende resultaten:

- Vrouwjeswespen zetten op de met bitterzout bespoten bladeren beduidend minder eieren af (4, resp. 61)
- Op de met bitterzout bespoten bladeren gingen 6 van de 7 wijfjes dood, op de andere 3 van de 7.
- Van de met bitterzout bespoten eieren kwam 92 procent niet uit.
- Van de jonge larven die op de met bitterzout bespoten bladeren werden gezet ging 73 procent dood, beduidend meer dan de 5 procent die doodging op de onbehandelde bladeren.

Kortom, het bitterzout lijkt op een of andere manier de eileg tegen te gaan. Een reden zou kunnen zijn dat het zout afstotend werkt op eileggende wijfjes. Verhoogde sterfte van eileggende wijfjes kan ook een reden zijn.

Tot slot, uit voorzorg een potje bitterzout aanschaffen, is nooit een miskoop. Blijft de bessenbladwesp uit uw tuin, voegt u dan voordat u in bad gaat wat bitterzout aan het badwater toe. Voor uw spieren en gewrichten is dat een weldaad; zeker na een middagje zwoegen in de tuin ☺ (red.).

Naschrift: Afgelopen voorjaar konden we de bessenbladwesp aan het werk zien op perceel Oost-37 van collega-tuinder Evert Hamoen. De struik werd nagenoeg kaalgevreten, maar de bessen zelf konden nog worden geconsumeerd.

‘Vers van het land’ – Yoghurt panna cotta met bosvruchtensaus

Ook dit jaar hebben we weer een mooie opbrengst van bramen en andere bessen op de tuin. Behalve voor het maken van jam, sap of gelei gebruik ik ze ook voor het maken van een heerlijke verse bosvruchtensaus. Deze saus is na het plukken in een handomdraai gemaakt en met veel te combineren, zoals in dit recept met yoghurt panna cotta.

Ingrediënten voor 4 personen:

250 ml slagroom
½ vanillestokje
70 gram suiker
250 gram Griekse yoghurt
4 blaadjes gelatine
4 blaadjes munt
4 puddingvormpjes (inhoud ± 150 ml)

Voor de saus:

± 500 gram rood fruit, zoals: braam, aardbei, blauwe bes en rode bes
1 zakje vanillesuiker

Werkwijze panna cotta:

Doe de slagroom in een pan en verwarm hem tot hij bijna kookt. Doe de suiker bij de room en roer tot de suiker helemaal is opgelost. Snij het vanillestokje met een scherp mes in de lengte open. Schraap met het mes het merg eruit en doe dat bij de room. Het stokje zelf doe je ook in de room, voor wat extra smaak. Als de room bijna kookt, zet je het vuur laag en laat je het nog 10 minuten doorverwarmen. Leg de gelatineblaadjes te weken in koud water (5 minuten). Vis nu het vanillestokje uit het pannetje. Als de gelatine 5 minuten geweekt is, knijp je die uit en voeg je de gelatine bij de room, de gelatine lost meteen helemaal op, maar roer even goed door tot de room helemaal glad is.

Laat daarna even afkoelen totdat het mengsel iets stroperig is.

Roer de yoghurt los in een kom en roer het roommengsel erdoor. Vet de vormpjes in met een klein beetje olie. Verdeel het mengsel over vier kleine vormpjes.

Zet de vormpjes minimaal 3 uur in de koelkast.

Werkwijze saus:

Was de vruchten voorzichtig en laat ze zoveel mogelijk heel. Doe de vruchten (houd er een aantal achter voor de garnering) en de vanillesuiker in een pan en breng aan de kook. Laat 10 minuten zachtjes koken. Pureer de bosvruchten. Zet de saus in de koelkast om af te koelen.

Vlak voor het serveren:

Als je de panna cotta wilt serveren, zet dan op elk vormpje een omgekeerd bord, even schudden en dan samen keren. (eventuele vormpjes even in warm water zetten). Giet er de bosvruchtensaus overheen, en garneer met een paar hele vruchten en de munt.

Eet smakelijk!

Caroline Zwaneveld

